

Міністерство охорони здоров'я України
Полтавський державний медичний університет

Кафедра гігієни та екології

«УЗГОДЖЕНО»

Гарант освітньо-професійної програми
«Медсестринство»
« 28 » серпня 2024 року

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

Голова вченої ради медичного факультету
Протокол від 30 серпня 2024 № 1

Охорона праці та безпека життєдіяльності

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна обов'язкова

рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
галузь знань	22 Охорона здоров'я
спеціальність	223 Медсестринство
спеціалізація	01 Медсестринство
кваліфікація освітня	бакалавр медсестринства
кваліфікація професійна	сестра медична / брат медичний
освітньо-професійна програма	Медсестринство
форма навчання	денна
курс та семестр вивчення навчальної дисципліни	3 курс 6 семестр

«УХВАЛЕНО»

на засіданні кафедри гігієни та екології
Протокол від 28 серпня 2024 №1

Полтава – 2024 рік

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

Прізвище, ім'я, по батькові викладача (викладачів), науковий ступінь, учене звання	Коршенко Володимир Олександрович, к.мед.н., доцент ЗВО.
Профайл викладачів	https://ecology.pdmu.edu.ua/team
Контактний телефон	(0532) 609617
E-mail:	ecology@pdmu.edu.ua
Сторінка кафедри на сайті ПДМУ	https://ecology.pdmu.edu.ua/

ОСНОВНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Обсяг навчальної дисципліни

Кількість кредитів / годин – 3 кредити ЄКТС, 90 годин, із них:

Лекції (год.) – 8;

Семінарські заняття (год.) – 10;

Практичні заняття (год.) – 12;

Самостійна робота (год) – 60;

Вид контролю – підсумковий модульний контроль.

Політика навчальної дисципліни

Політика навчальної дисципліни потребує виконання вимог щодо ефективного вивчення та засвоєння матеріалів дисципліни, що вивчається, а саме: здобувачі вищої освіти зобов'язані з'являтися на практичні заняття вчасно, відповідно до розкладу занять; студент зобов'язаний відвідати всі заняття з предмету, виконати завдання з самостійної роботи, скласти всі поточні та підсумкові оцінювання.

Здобувач, який пропустив практичне заняття, відмічається у журналі як відсутній. Запізнення не допускаються. Пропущені практичні заняття потребують їх відпрацювання, практичні заняття вважаються відпрацьованими за умови отримання позитивної оцінки.

Обов'язковим є дотримання академічної доброчесності студентами, тобто: самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни; посилення на джерела інформації при використанні розробок, тверджень, відомостей, ідей; дотримання норм законодавства щодо авторського права та суміжних прав; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Під час проведення занять та підсумкового контролю на кафедрі забороняється використання технічних засобів чи додаткових джерел інформації.

Організуючи освітній процес викладачі та здобувачі освіти діють відповідно до чинного законодавства щодо вищої освіти, нормативних документів, та нормативних актів університету, які розміщені <https://www.pdmu.edu.ua/n-process/department-npr/normativni-dokumenti>.

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Навчальна дисципліна "Охорона праці та безпека життєдіяльності" необхідна майбутнім висококваліфікованим фахівцям для набуття знань з актуальних питань охорони праці в закладах охорони здоров'я з урахуванням особливостей майбутньої професійної діяльності, а також досягнень науково-технічного прогресу. Вивчення дисципліни завершується набуттям знань, що забезпечують гарантії збереження здоров'я і працездатності працівників у виробничих умовах закладів охорони здоров'я через ефективне управління охороною праці та формування відповідальності за колективну та власну безпеку у медичних сестер.

Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни (міждисциплінарні зв'язки)

Вивчення дисципліни «Охорона праці та безпека життєдіяльності» базується на знаннях дисциплін «Анатомія та фізіологія людини» «Основи патології», «Основи медичної мікробіології», «Основи медичного права та антикорупційного законодавства України» й інтегрується з цими дисциплінами. Створює засади для вивчення наступних дисциплін: «Клінічне медсестринство у внутрішній медицині», «Клінічне Медсестринство в хірургії», «Клінічне Медсестринство в педіатрії » та ін.

Мета та завдання навчальної дисципліни:

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у майбутніх фахівців знань, умінь і компетенцій, а також виховання культури безпеки для забезпечення ефективного управління охороною праці в медичній галузі, створення сприятливих умов виробничого середовища і безпеки праці згідно з чинними законодавчими та нормативно-правовими актами для реалізації принципу пріоритетності охорони життя та здоров'я медичних працівників

Основними завданнями вивчення дисципліни є забезпечення збереження життя, здоров'я і працездатності медичних працівників у виробничих умовах шляхом застосування комплексу законодавчих, організаційних, інженерно-технічних, санітарно-гігієнічних, лікувально-профілактичних та інших заходів, виховання морально-етичних цінностей, спрямованих на профілактику виробничого травматизму та виникнення професійних і виробничо-обумовлених захворювань.

Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (інтегральна, загальні, спеціальні)

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері медсестринства або у процесі навчання, що передбачає застосування
----------------------------	--

	певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК 04. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 05. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності	СК 01.Здатність застосовувати професійні та правові стандарти в повсякденній професійній практиці. СК 07.Збереження власного здоров'я фахівця при здійсненні догляду, виконанні маніпуляцій та процедур, при переміщенні і транспортуванні пацієнта/клієнта.
Програмні результати навчання	ПРН 4. Здійснювати контроль за роботою молодшого медичного персоналу та станом інвентарю. ПРН 6. Забезпечувати здоровий мікроклімат в колективі. ПРН 8. Виконувати медичні маніпуляції з метою забезпечення санітарно-протиепідемічного режиму. ПРН 17. Планувати і проводити профілактичні та протиепідемічні заходи щодо інфекційних хвороб. ПРН 19. Проводити медико-гігієнічну пропаганду.

Результати навчання для дисципліни:

по завершенню вивчення навчальної дисципліни студенти повинні

знати:

- Зв'язок між станом здоров'я працюючих та впливом шкідливих і небезпечних виробничих факторів.
- Вимоги законодавчих і нормативних актів про охорону праці медичних працівників, в т.ч. медсестер.
- Вимоги до забезпечення охорони праці медичного персоналу в сучасних умовах.
- Основні принципи і підходи (стратегії) до забезпечення безпеки в закладах охорони здоров'я.
- Основні принципи безпеки при забезпеченні життєдіяльності людини.

вміти:

- Робити висновки про наявність впливу шкідливих та небезпечних виробничих факторів на організм медичних працівників.
- Обґрунтовувати проведення профілактичних заходів у відповідності до основ чинного законодавства України.
- Планувати заходи по дотриманню здорового способу життя, особистої гігієни та впроваджувати їх в практику охорони здоров'я.
- Аналізувати й оцінювати небезпечні для життя, здоров'я і професійної діяльності ситуації та самостійно приймати рішення про вжиття термінових заходів.
- Визначати основні принципи безпечної життєдіяльності людини.

Тематичний план лекцій (за модулями) із зазначенням основних питань, що розглядаються на лекції

№	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні питання охорони праці		
1	<i>Правові та організаційні основи охорони праці</i> Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Правові основи охорони праці. Законодавство України з охорони праці, основні положення. Міжнародні документи та міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Державна служба України з питань праці, її структура та функції. Колективний та трудовий договори як відображення законодавства з	2

	охорони праці. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства щодо охорони праці.	
2	<i>Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці</i> Гігієна та фізіологія праці – визначення, мета, задачі, методи досліджень. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих чинників. Основні фізіологічні ознаки фізичної та розумової праці. Фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах організму людини при виконанні праці. Працездатність людини, динаміка і причини її зміни протягом робочого дня. Фізіологічна суть втоми, існуючі теорії і сучасне розуміння механізму її виникнення. Шляхи попередження розвитку втоми. Методика розробки раціональних режимів праці та відпочинку.	2
Змістовий модуль 2. Спеціальні питання охорони праці в медсестринстві		
3	<i>Професійні шкідливості при виконанні функціональних обов'язків медичних сестер.</i> Класифікація праці медичних працівників, в тому числі медсестер. Основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці медичних працівників. Поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров'я медсестер. Особливості професійної та виробничо обумовленої захворюваності медичних працівників. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.	2
Змістовий модуль 3. Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах		
4	<i>Безпека життєдіяльності як основа науки про безпеку людини.</i> Мета, завдання та зміст безпеки життєдіяльності. Структура життєдіяльності та її характерні ознаки. Системний підхід як методологічна основа безпеки життєдіяльності. Концепція сталого людського розвитку як основа науки про безпеку людини. Поняття безпеки, небезпеки, ризику та їх взаємозв'язки. Класифікація небезпек та методи захисту від них. Ризик та ризико-орієнтований підхід у безпеці життєдіяльності. Моделювання у безпеці життєдіяльності. Оцінка ризику ймовірних небезпек. Принципи, методи та засоби забезпечення безпечної життєдіяльності.	2

Тематичний план семінарських занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на семінарському занятті

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні питання охорони праці		
1	<i>Правові та організаційні основи охорони праці.</i> Основні терміни та визначення в галузі охорони праці. Правові основи охорони праці. Законодавство України з охорони праці, основні положення. Міжнародні документи та міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці. Державна служба України з питань праці, її структура та функції. Ризикорієнтований підхід в оцінці потенційної та реальної небезпеки шкідливого впливу чинників виробничого середовища на здоров'я людини. Колективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства щодо охорони праці.	2

<i>Змістовий модуль 2. Спеціальні питання охорони праці в медсестринстві</i>		
2	<i>Основні чинники трудового процесу та проблеми збереження здоров'я медичних працівників.</i> Психофізіологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних сестер. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників. Хімічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медсестер. Біологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров'я медичних працівників.	2
3	<i>Гігієнічна характеристика умов праці та стану здоров'я медичних сестер.</i> Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров'я медичних сестер. Методика оцінки роботи медичних працівників за критеріями "Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу", затвердженої наказом МОЗ України 08.04.2014 № 248. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.	2
4	<i>Охорона праці в окремих структурних підрозділах ЗОЗ та вищих медичних навчальних закладах.</i> Охорона праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах ЗОЗ (хірургічного, стоматологічного, інфекційного, фізіотерапевтичного, патологоанатомічного, психіатричного та інших), а також при роботі з медичним обладнанням. Основи організації охорони праці персоналу у різних медичних галузях. Основні нормативні документи, що регламентують ці питання. Охорона праці у вищих медичних навчальних закладах. Охорона праці жінок, неповнолітніх, осіб старших вікових груп та інвалідів, основні нормативні документи, що регламентують ці питання. Медичні огляди медичних працівників. Основні положення Наказу МОЗ України №246 від 21.05.2007 року "Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій".	2
<i>Змістовий модуль 3. Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах</i>		
5	<i>Негативні фактори середовища життєдіяльності та їх вплив на здоров'я людини. Здоров'я людини як основна передумова її безпеки.</i> Небезпечні, шкідливі, вражаючі, нейтральні та необхідні фактори. Класифікація негативних чинників і визначення їхнього рівня в індивідуальній діяльності. Методика прогнозування можливості виникнення негативних чинників. Небезпеки природного та техногенного характеру, їх характеристики, наслідки. Правила поведінки людини під час небезпек. Техногенні небезпеки радіаційного походження. Правила поведінки при аваріях на АЕС. Техногенні небезпеки хімічного походження. Принципи гарантування техногенно-екологічної безпеки. Гранично допустимий рівень фактора. Сучасні інформаційні технології, інформаційна безпека. Здоров'я людини як медико-біологічна та соціальна категорія. Духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти здоров'я людини. Здоров'я та патологія. Показники індивідуального здоров'я людини. Фактори, що забезпечують стабільність здоров'я. Фактори ризику та групи ризику.	2

Тематичний план практичних занять за модулями і змістовими модулями із зазначенням основних питань, що розглядаються на практичному занятті

№ п/п	Назва теми	Кількіст ь
----------	------------	---------------

		годин
<i>Змістовий модуль 1. Загальні питання охорони праці</i>		
1	<i>Організація охорони праці в медичних установах та закладах вищої медичної освіти.</i> Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Наказ МОЗ № 268 від 30.09.94 “Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров’я”. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в медичних установах. Служба охорони праці (ЗОЗ), її структура, чисельність, основні завдання і функції. Права і обов’язки працівників служби охорони праці. Комісія з питань охорони праці в медичних установах, основні завдання та права. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи. Планування заходів з охорони праці. Соціально-економічний ефект охорони праці медичних працівників. Наказ МОН України № 563 від 01.08.2001 “Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах”. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю та формування культури безпеки. Облік і аналіз показників охорони праці. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій. Принципи організації, види навчання та перевірка знань з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці, їх види. Стимулювання охорони праці.	2
2	<i>Гігієна та фізіологія праці, значення для створення безпечних умов праці.</i> Гігієна та фізіологія праці – визначення, мета, задачі, методи досліджень. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих чинників. Основні фізіологічні ознаки фізичної та розумової праці. Фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах організму людини при виконанні праці. Працездатність людини, динаміка і причини її зміни протягом робочого дня. Фізіологічна суть втоми, існуючі теорії і сучасне розуміння механізму її виникнення. Шляхи попередження розвитку втоми. Методика розробки раціональних режимів праці та відпочинку.	2
<i>Змістовий модуль 2. Особливості умов праці в медсестринстві</i>		
3	<i>Організація охорони праці в медичних закладах.</i> Класифікація праці медичних працівників. Основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці медичних працівників. Поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров’я медсестер різного профілю (хірургічного, терапевтичного, та ін.). Особливості професійної та виробничо обумовленої захворюваності медичних працівників. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.	2
4	<i>Нещасні випадки та аварії в ЗОЗ, їх розслідування та облік.</i> Основний зміст Постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р. “Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві”, №270 від 22.03.01 р. “Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру” та № 1662 від 8.11.2000 р. “Про затвердження переліку професійних захворювань”. Заходи профілактики нещасних випадків, травматизму та професійних захворювань медичних працівників. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві. Методика розслідування та обліку нещасних випадків на	2

	виробництві. Методика розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру. Травматизм, гострі та хронічні професійні захворювання і отруєння в медицині, методика їх обліку і розслідування.	
<i>Змістовий модуль 3. Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах</i>		
5	<i>Небезпечні інфекційні захворювання в роботі медичних сестер.</i> Поняття про небезпечні інфекційні захворювання. ВІЛ та СНІД у практиці лікаря. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого в організм медичного працівника. Поняття про “виробничу аварію” та екстрене звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань. Основні положення Закону України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ”, Наказів МОЗ України № 955 від 05.11.2013 “Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов’язків”, № 148 від 17.03.2015 “Про затвердження Порядку підтвердження зв’язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов’язків”, № 955 від 05.11.2013 “Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов’язків” та інших. Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій як складова охорони праці в медицині.	2
6	<i>Підсумковий модульний контроль</i>	2

Самостійна робота

№	Тема	Кількість годин
<i>Змістовий модуль 1. Загальні питання охорони праці</i>		
1	Підготовка до лекцій, семінарських та практичних занять.	18
2	<i>Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять</i>	
2.1	Відповідальність за порушення законодавства про охорону праці. Гарантії прав працівників на охорону праці. <i>Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві.</i>	2
<i>Змістовий модуль 2. Особливості умов праці в медсестринстві</i>		
1	Підготовка до лекцій, семінарських та практичних занять.	18
2	<i>Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять</i>	
2.2	Інструктажі з питань охорони праці. Державне управління охороною праці. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в медичних установах. Служба охорони праці, її структура, чисельність, основні завдання і функції. Права і обов’язки працівників служби охорони праці. Комісія з питань охорони праці в медичних установах, основні завдання та права. Планування заходів з охорони праці. Принципи організації, види навчання та перевірка знань з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці, їх види. Навчання правилам пожежної безпеки працівників ЗОЗ.	2
<i>Змістовий модуль 3. Безпека життєдіяльності людини у сучасних умовах</i>		
1	Підготовка до лекцій, семінарських та практичних занять.	14
2	<i>Опрацювання тем, що не входять до плану аудиторних занять</i>	
2.3	Соціально-політичні небезпеки. Характер їх проявів і дії на людей та об’єкти економіки. <i>Соціально-політичні небезпеки, їх сутність, характер їх проявів і дії на</i>	2

	<i>людей та об'єкти економіки. Соціальні небезпеки. Війна як соціальна небезпека. Конфлікт. Тероризм. Натовп як соціальна небезпека. Криміногенні небезпеки в сучасному суспільстві. Визначення та різновиди шкідливих звичок. Алкоголізм та його небезпека. Наркоманія та її небезпека. Соціальна небезпека куріння. Загроза особистій та суспільній життєдіяльності при їх застосуванні. Методи протидії залученню до шкідливих звичок та способи відлучення від них.</i>	
3	Підготовка до підсумкового контролю	4

Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання виконується самостійно або у складі робочих груп (2-3 студента) при консультуванні викладачем протягом вивчення дисципліни.

Основні форми індивідуальних завдань:

- бібліографічний пошук і вивчення літератури з певної теми, її узагальнення, складання огляду про сучасний стан проблеми (написання реферативної роботи), виступ з доповіддю на засіданні гуртка кафедри, студентських наукових конференціях тощо;
- участь у створенні учбово-демонстраційних посібників (стендів, альбомів, таблиць) та інших технічних засобів навчання/

Індивідуальні завдання можуть виконуватися у вигляді написання науково-дослідної роботи студентів за тематикою дисципліни у межах кожного змістового модуля.

Перелік теоретичних питань для підготовки студентів до підсумкового модульного контролю

1. Основні терміни та визначення в галузі охорони праці: охорона праці, умови праці, шкідливий виробничий фактор, небезпечний виробничий фактор, безпечні умови праці, робоче місце, техніка безпеки тощо.
2. Правові основи охорони праці (Конституція України, Кодекс законів про працю, Закон України "Про охорону праці" тощо).
3. Нормативно-правові акти з охорони праці (НПАОП): визначення, основні вимоги та ознаки. Структура НПАОП. Реєстр НПАОП. Національні стандарти України з охорони праці. Система стандартів безпеки праці (ССБП). Санітарні, будівельні норми, інші загальнодержавні документи з охорони праці.
4. Акти з охорони праці, що діють в організації, їх склад і структура. Інструкції з охорони праці. Розробка та затвердження актів з охорони праці, що діють в організації.
5. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства про охорону праці.
6. Міжнародне співробітництво в галузі охорони праці. Основні напрямки співробітництва. Організація об'єднаних націй. Всесвітня організація охорони здоров'я. Міжнародна агенція з атомної енергії. Міжнародна організація праці. Європейський Союз.
7. Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності.
8. Державне управління охороною праці, державний нагляд і громадський контроль за охороною праці в Україні. Органи державного нагляду за охороною праці, їх основні повноваження і права. Громадський контроль за дотриманням законодавства про охорону праці. Державна служба України з питань праці, її структура та функції.
9. Ризикоорієнтований підхід в оцінці потенційної та реальної небезпеки шкідливого впливу чинників виробничого середовища на здоров'я людини. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю та формування культури безпеки.
10. Колективний та трудовий договори як відображення законодавства з охорони праці. Закон України "Про колективні договори та угоди" та його зміст. Наказ Міністерства праці та соціальної політики України "Про затвердження форми трудового договору між працівниками і фізичною особою". Укладання трудової угоди за специфікою видів робіт та особливостями функціональних обов'язків. Регулювання питань охорони праці у колективному договорі. Прийняття на роботу за

контрактом.

11. Відповідальність посадових осіб і працівників за порушення законодавства щодо охорони праці.
12. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі. Наказ МОЗ №268 від 30.09.94“Про службу охорони праці системи Міністерства охорони здоров’я”.
13. Структура, основні функції і завдання управління охороною праці в медичних установах. Служба охорони праці закладу охорони здоров’я (ЗОЗ), її структура, чисельність, основні завдання і функції. Права і обов’язки працівників служби охорони праці.
14. Комісія з питань охорони праці в медичних установах, основні завдання та права. Кабінети промислової безпеки та охорони праці, основні завдання та напрямки роботи.
15. Планування заходів з охорони праці. Виявлення, оцінка та зменшення ризиків небезпечних подій, управління якістю і культура безпеки. Облік і аналіз показників охорони праці. Плани локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій.
16. Принципи організації, види навчання та перевірка знань з питань охорони праці. Інструктажі з питань охорони праці, їх види. Стимулювання охорони праці. Соціально-економічний ефект охорони праці медичних працівників.
17. Наказ МОН України № 563 від 01.08.2001 “Про затвердження Положення про організацію роботи з охорони праці учасників навчально-виховного процесу в установах і навчальних закладах”.
18. Гігієна та фізіологія праці – визначення, мета, задачі, методи досліджень.
19. Класифікація небезпечних і шкідливих виробничих чинників.
20. Основні фізіологічні ознаки фізичної та розумової праці. Фізіологічні зміни, що відбуваються в органах і системах організму людини при виконанні праці.
21. Працездатність людини, динаміка і причини її зміни протягом робочого дня.
22. Фізіологічна суть втоми, існуючі теорії і сучасне розуміння механізму її виникнення. Шляхи попередження розвитку втоми. Методика розробки раціональних режимів праці та відпочинку.
23. Класифікація праці медичних працівників.
24. Психофізіологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров’я медичних сестер.
25. Фізичні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров’я медичних сестер.
26. Хімічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров’я медичних сестер.
27. Біологічні шкідливі та небезпечні чинники виробничого середовища та їх вплив на стан здоров’я медичних сестер.
28. Гігієнічні особливості умов праці та стану здоров’я медичних сестер різного профілю (хірургічного, терапевтичного, стоматологічного та ін.).
29. Особливості професійної та виробничо обумовленої захворюваності медичних сестер.
30. Основні методи та критерії санітарно-гігієнічного оцінювання умов праці медичних працівників. Поняття про важкість, напруженість, шкідливість та небезпечність праці.
31. Методика оцінки роботи медичних працівників за критеріями “Гігієнічної класифікації праці за показниками шкідливості та небезпечності факторів виробничого середовища, важкості та напруженості трудового процесу”, затвердженої наказом МОЗ України 08.04.2014 № 248.
32. Атестація робочих місць за умовами праці. Мета, основні завдання та зміст атестації. Організація робіт та порядок проведення атестації робочих місць. Карта умов праці.
33. Основний зміст Постанов Кабінету Міністрів України № 1232 від 30.11.2011 р. “Деякі питання розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві”, №270 від 22.03.01 р. “Про затвердження Порядку розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру” та № 1662 від 8.11.2000 р. “Про затвердження переліку професійних захворювань”.
34. Методика розслідування та обліку нещасних випадків на виробництві.
35. Методика розслідування та обліку нещасних випадків невиробничого характеру.
36. Травматизм, гострі та хронічні професійні захворювання і отруєння в медицині, методика їх обліку і розслідування.

37. Заходи профілактики нещасних випадків, травматизму та професійних захворювань медичних працівників.
38. Фонд соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності”. Відшкодування шкоди потерпілому на виробництві.
39. Заходи щодо зниження фізичного та нервово-психічного перевантаження медичних працівників. Наукова організація праці в ЗОЗ. Раціональна організація робочого місця та меблів. Основні шляхи запобігання виникнення втоми.
40. Заходи щодо зменшення несприятливої дії фізичних чинників на організм медичних сестер. Вимоги до мікроклімату. Організація повітрообміну в приміщеннях ЗОЗ, вентиляція.
41. Вимоги до виробничого освітлення робочих місць медичних сестер. Вимоги до ультрафіолетового випромінювання, електромагнітних полів радіочастот та лазерного випромінювання на робочих місцях медичних працівників..
42. Заходи щодо зменшення несприятливої дії хімічних чинників на організм медичних працівників. Шляхи попередження забруднення повітря робочої зони шкідливими хімічними речовинами.
43. Заходи профілактики шкідливого впливу біологічних чинників. Санітарно-гігієнічний та протиепідемічний режим лікарні.
44. Гігієнічне виховання та санітарна освіта.
45. Вимоги до засобів індивідуального захисту і робочого одягу медичних працівників.
46. Охорона праці медичного персоналу в окремих структурних підрозділах ЗОЗ (операційному блоці, радіодіагностичних підрозділах, фізіотерапевтичних кабінетах, патологоанатомічних відділеннях і моргах тощо), основні нормативні документи, що регламентують ці питання.
47. Норми робочого часу для працівників закладів та установ охорони здоров’я.
48. Охорона праці у вищих медичних навчальних закладах.
49. Гарантії прав працівників на охорону праці, пільги і компенсації за важкі та шкідливі умови праці. Обов’язки працівників щодо додержання вимог нормативно-правових актів з охорони праці.
50. Охорона праці жінок, неповнолітніх, осіб старших вікових груп та інвалідів, основні нормативні документи, що регламентують ці питання.
51. Медичні огляди медичних працівників. Основні положення Наказу МОЗ України №246 від 21.05.2007 року “Про затвердження Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій”.
52. Профілактика внутрішньолікарняних інфекцій як складова охорони праці в медицині.
53. Поняття про небезпечні інфекційні захворювання.
54. ВІЛ та СНІД у практиці лікаря. Можливі шляхи потрапляння біологічного матеріалу від ВІЛ-інфікованого в організм медичного працівника. Поняття про “виробничу аварію” та екстрене звернення до Центру СНІДу/Інституту інфекційних захворювань.
55. Основні положення Закону України “Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ” та Закону України Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії ВІЛ-інфекції/СНІДу на 2014-2018 роки № 1708-VII від 20.10.2014.
56. Основні положення Наказів МОЗ України № 955 від 05.11.2013 “Порядок проведення екстреної постконтактної профілактики ВІЛ-інфекції у працівників при виконанні професійних обов’язків”, № 148 від 17.03.2015 “Про затвердження Порядку підтвердження зв’язку зараження ВІЛ-інфекцією з виконанням працівником своїх професійних обов’язків”, № 955 від 05.11.2013 “Про затвердження нормативно-правових актів щодо захисту від зараження ВІЛ-інфекцією при виконанні професійних обов’язків” та інших.
57. Вірусні гепатити, їх потенційна небезпека для медичних працівників. Профілактика інфікування вірусами гепатиту та імунопрофілактика при контакті із біологічними матеріалами хворого на гепатит.
58. Постанова КМ України № 637 від 29.04.13 р. “Про затвердження Державної цільової соціальної програми профілактики, діагностики та лікування вірусних гепатитів на період до 2016 року”.

59. Туберкульоз та його поширеність в Україні та світі. Потенційна професійна небезпека для медичних працівників.
60. Заходи профілактики зараження туберкульозом медичних працівників. Закони України “Про протидію захворюванню на туберкульоз”, “Про затвердження Загальнодержавної цільової соціальної програми протидії захворюванню на туберкульоз на 2012-2016 роки”.
61. Поняття про Безпеку життєдіяльності; основні завдання.
62. Аксиома про потенційну небезпеку.
63. Класифікація небезпек.
64. Природні небезпеки. Характер їх проявів і дії на людей та об’єкти економіки.
65. Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори.
66. Соціально-політичні небезпеки. Їх види та особливості.
67. Роль функціональних систем організму людини в забезпеченні його безпеки життєдіяльності.
68. Захисні функції організму людини.
69. Раціональні режими праці і відпочинку.
70. Поняття про зовнішнє середовище та середовище життєдіяльності людини.
71. Методи та засоби захисту людини від негативних факторів зовнішнього середовища.
72. Поняття про здоров’я людини як медико-біологічну та соціальну категорію та його духовний, психічний, фізичний, соціальний аспекти.

Перелік практичних навичок до підсумкового модульного контролю

1. Застосовувати вимоги законодавчих та нормативних документів для впровадження методів та засобів системи охорони праці працюючих в медичних закладах.
2. Застосовувати основні форми організації та управління охороною праці медичних сестер.
3. Виявляти шкідливі та небезпечні фактори виробничого середовища на робочому місці медичних сестер та давати їм гігієнічну оцінку.
4. Давати оцінку організації робочого місця, меблів, медичного обладнання в ЗОЗ.
5. Прогнозувати можливість виникнення професійних, виробничо обумовлених захворювань, нещасних випадків, аварійних ситуацій.
6. Проводити атестацію робочих місць за умовами праці за показниками важкості, напруженості, шкідливості і небезпечності виробничого процесу.
7. Обґрунтовувати та розробляти план заходів з оздоровлення умов праці медичних працівників і контролю їх ефективності.
8. Проводити контроль за дотриманням правил особистої гігієни і використання засобів індивідуального захисту медсестер.
9. Проводити розслідування та облік нещасних випадків, гострих та хронічних професійних захворювань, випадків травматизму в медичній галузі.
10. Організовувати заходи протипожежної і електробезпеки.
11. Розробляти інструкції з охорони праці для медсестер.
12. Проводити навчання і перевірку знань з охорони праці.

Методи навчання:

- методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (інформаційно-рецептивний, пояснювально-ілюстративний; репродуктивний): пояснення; демонстрація (унаочнення); виконання вправ і завдань;
- методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності (проблемного навчання; частково-пошуковий, пошуковий): робота в науково-дослідних групах; конференція, ділова гра; практико-орієнтований кейс-метод; евристична бесіда, дискусія, візуалізація; інтерактивні методи: робота в парах, кейс-технології, «мозкова атака»;
- методи контролю і самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності;
- самонавчання;
- відеометод у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп’ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні).

Форми і методи оцінювання:

- вхідний контроль (визначення готовності здобувачів вищої освіти до засвоєння дисципліни);

- поточний контроль (оцінювання якості засвоєння матеріалу окремих тем);
- підсумковий контроль (оцінка засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу навчальної дисципліни).

Ці види контролю здійснюються у формі усного опитування, тестових завдань, виконання ситуаційних завдань, письмового контролю, письмового або програмного комп'ютерного тестування, практичної перевірки, а також самоконтролю та самооцінки.

Система поточного і підсумкового контролю

Контрольні заходи оцінювання навчальної діяльності студентів включають поточний та підсумковий контроль знань, умінь і навичок студентів.

Контрольні заходи базуються на принципах: відповідності стандартам вищої освіти; використання стандартизованої та уніфікованої системи діагностики, спрямованої на застосування знань; визначеності критеріїв оцінювання; об'єктивності та прозорості технології контролю, дотримання правил академічної доброчесності.

Поточна навчальна діяльність студентів контролюється на практичних заняттях відповідно поточної теми та СРС. Засвоєння кожної теми контролюється на заняттях шляхом усного та/чи письмового опитування, тестування, вирішення ситуаційних задач, виконання практичної роботи (початковий контроль - як рівень готовності до занять та кінцевий - рівень знань та умінь).

Викладач оцінює успішність кожного студента на кожному занятті за чотирибальною (традиційною) шкалою з використанням критеріїв оцінювання для дисципліни, розроблених з урахуванням узагальнених критеріїв оцінювання знань студентів.

Оцінка успішності є інтегрованою (оцінюються всі види роботи студента як під час підготовки до заняття, так і під час заняття).

Критерії оцінювання знань студентів:

– **5 «відмінно»** – Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили, володіє не менш ніж 90% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

– **4 «добре»** – Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартизованих ситуаціях, самостійно виправляє помилки, кількість яких незначна, володіє не менш ніж 85% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю

- Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом науково-педагогічного працівника, в цілому самостійно застосовувати її на практиці, контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок, володіє не менш ніж 75% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

– **3 «задовільно»** – Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень з допомогою науково-педагогічного працівника може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих, володіє не менш ніж 65% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

- Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні; володіє не менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

– **2 «незадовільно»** – Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину матеріалу, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

- Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, володіє менш ніж 60% знань з теми як під час опитування, та усіх видів контролю.

Конвертація поточної оцінки, виставленої за традиційною 4-бальною шкалою, в багатобальну на кожному занятті не проводиться.

Наявність оцінки «2» за поточну успішність не позбавляє студента права допуску до семестрової підсумкової атестації з допустимою мінімальною кількістю балів за поточну успішність, яка становить 72 бали.

Студент не має право перескладати поточні оцінки «2», якщо він має мінімальну сумму балів для допуску до контрольних заходів. Поточні оцінки «3» або «4» не перескладаються.

Кількість перескладань поточної «2» обмежена двома спробами.

Конвертація оцінки за традиційною 4-бальною шкалою у багатобальну (максимум 120 балів) проводиться лише після останнього практичного заняття. Конвертація проводиться за таким алгоритмом:

а) підраховується середня оцінка студента за традиційною 4-бальною шкалою, отримана протягом поточних занять, що належать до цього модулю (з точністю до сотих балу);

б) багатобальна сумарна оцінка поточної успішності за модуль отримується шляхом конвертації середнього балу згідно Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYuKpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf)

До підсумкового модульного контролю допускаються здобувачі вищої освіти, які не мають невідпрацьованих пропущених аудиторних занять, набрали мінімальну кількість балів не меншу за 72 (що відповідає середньому балу 3,0 за поточну успішність).

Складання ПМК проводиться відкрито і гласно. Питання та ситуаційні задачі, які виносяться на ПМК, сформульовані таким чином, щоб еталонна відповідь здобувача вищої освіти на кожне орієнтовно тривала 3-5 хвилин. Питання охоплюють найбільш значущі розділи робочої навчальної програми, які в достатній мірі висвітлені в літературних джерелах, рекомендованих як основні (базові) при вивченні дисципліни. З питань сформовані екзаменаційні білети ПМК, які затверджені на засіданні кафедри. Кожен білет складається з 2 теоретичних питань та ситуаційної задачі.

За кожну вірну та повну відповідь на теоретичне питання нараховується 25 балів, за відповідь ситуаційної задачі нараховується 30 балів (сумарно 80 балів).

За підсумком складання ПМК здобувачу освіти виставляється сумарна оцінка від 0 до 80 балів, конвертація балів у традиційну оцінку не проводиться. За умов порушення здобувачем вищої освіти правил академічної доброчесності (п. 2.2.5. Правил внутрішнього розпорядку) під час складання ПМК, отримані результати анулюються, студенту за відповідь виставляється оцінка “незадовільно» (0 балів).

У разі незгоди здобувача вищої освіти з оцінкою, отриманою за ПМК, здобувач вищої освіти має право подати апеляцію у відповідності до Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/8Egpm18X2hOVGl4OURn5Agzgijwbb6RhYwFXPhHuB.pdf)

Здобувачі вищої освіти, які під час вивчення дисципліни мали середній бал поточної успішності від 4,50 до 5,0, звільняються від складання ПМК і автоматично (за згодою) отримують підсумкову оцінку відповідно до Положення про організацію та методику проведення оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Полтавському державному медичному університеті (https://www.pdmu.edu.ua/storage/department-npr/docs_links/NMQ6RVrpAGYuKpw1JoSJaApnMMMwbKdxQN9FC2hu.pdf), при цьому присутність здобувача освіти на ПМК є обов’язковою. У разі незгоди з оцінкою, зазначена категорія здобувачів вищої освіти складає ПМК за загальними правилами.

Студент має право на перескладання ПМК не більше 2-х разів.

Оцінка з дисципліни виставляється кафедрою за традиційною (національною) 4-бальною шкалою на основі середньої кількості балів.

Переведення середньої кількості балів за всі модулі, що передбачені програмою з дисципліни, у традиційну оцінку за 4-бальною шкалою

Середня кількість балів за	Традиційна оцінка за 4-
----------------------------	-------------------------

дисципліну	бальною шкалою
122 – 139,99	3
140 – 179,99	4
180 – 200	5

Оцінка з дисципліни не виводиться (не конвертується) з оцінки ЄКТС.

Методичне забезпечення

1. Робоча програма навчальної дисципліни.
2. Силабус навчальної дисципліни.
3. Мультимедійні презентації.
5. Демонстраційні матеріали, інструкції до використання технічних засобів навчання (прилади та обладнання).
6. Матеріали для контролю знань, умінь і навичок студентів (тести різних рівнів складності, ситуаційні задачі).
7. Відеоресурси.

Рекомендована література

Базова

1. Охорона праці в медичній галузі: підручник / О.П. Яворовський, І.В. Сергета, Ю.О. Паустовський, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред. акад. НАМНУ О.П. Яворовського. – К. : ВСВ “Медицина”, 2021. – 488 с.
2. Саргош О.Д. Охорона праці в закладах охорони здоров'я: навчально-методичний посібник / О.Д. Саргош, О.В. Катрушов, Т.М. Матвієнко. – Полтава: 2021. – 180 с.
3. Катрушов О.В. Основи охорони праці: навчально-методичний посібник / О.В. Катрушов, Т.М. Матвієнко, О.Д. Саргош, В.Л. Філатова. – Полтава: 2021. – 108 с.

Допоміжна

1. Occupational Health and Safety for Healthcare Workers: study guide / O.P. Yavorovskyi, M.I. Veremei, V.I. Zenkina et al. — 3rd edition. — Kyiv : AUS Medicine Publishing, 2018. — 120 p.
2. Principles of Occupational Health & Hygiene / Edited by Sue Reed, Dino Pisaniello & Geza Benke. — 3rd edition. — Routledge, 2020. — 547p.
3. Health & Hygiene. — Philadelphia, Miami, Macon Crest, 2020. — 80p.
4. Безпека життєдіяльності, основи охорони праці: навч. посіб. / О.П. Яворовський, В.М. Шевцова, В.І. Зенкіна та ін.; за заг. ред. О.П. Яворовського. – К.: ВСВ “Медицина”, 2015. – 288 с.

Інформаційні ресурси

Міністерство охорони здоров'я України <http://moz.gov.ua/ua/portal/> .
Міністерство освіти і науки України <http://www.mon.gov.ua/> .
Міністерство екології та природних ресурсів України <http://www.menr.gov.ua/> .
Державна служба України з надзвичайних ситуацій <http://www.dsns.gov.ua/> .
Державна служба України з питань праці <http://dsp.gov.ua/> .
Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/> .
Міжнародна організація праці <http://www.ilo.org/global/lang--en/index.htm> .

Силабус складено доцентами закладу вищої освіти Тамілою Матвієнко, Володимиром Коршенко, Вячеславом Тимошенко.